

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ
ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

*Випуск наукового збірника присвячений 450-річчю
Пересопницького Євангелія*

Наукові записки РДГУ

Випуск 22

Рівне – 2011

ББК 63.3(4Укр)
А–43
УДК 94(477)

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 22. – Рівне: РДГУ, 2011. – 324 с.

Збірник містить результати наукових пошуків з актуальних проблем української та світової історії, виголошені на III Міжнародній науковій конференції молодих науковців, аспірантів, здобувачів 7-8 грудня 2011 року (Рівне, РДГУ, історико-соціологічний факультет).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан Михайлович, кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне).

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила Олександрівна, кандидат історичних наук, професор (м. Рівне).

Науковий редактор:

Троян Сергій Станіславович, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне).

Члени редколегії:

Жилюк Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор (м. Остріг).

Киридон Алла Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Київ).

Степанков Валерій Степанович, доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський).

Столос Надія Георгіївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Фісанов Володимир Петрович, доктор історичних наук, професор (м. Чернівці).

Чухліб Тарас Васильович, доктор історичних наук (м. Київ).

Швецова-Водка Галина Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Шугасва Людмила Михайлівна, доктор філософських наук, професор (м. Рівне).

Згідно постанови президії ВАК України часопис «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії» визнано фаховим виданням у галузі історичних наук

*Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету,
протокол № 4 від 25 листопада 2011 р.*

Свідотство про державну реєстрацію: серія КВ № 15857-4329Р від 12.10.2009 р.

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Остафова 29,
історико-соціологічний факультет РДГУ

таких журналів» [13, арк. 21]. На підставі аналітичного підходу резюмуємо, що такі дії призвели до втрати послідовності, системності Церкви у своїй виховній та просвітницькій функції.

Впродовж весни-осені 1942 р. німецька адміністрація вдалася до акцій, якими наприкінці 1942 – в першій половині 1943 рр., на нашу думку, практично повністю демонтували існуючу систему інституалізації православних церков. Таким чином, наслідком утворення фактично шести автокефальних та автономних церков за числом існуючих в Україні та Криму генерал-комісаріатів стає трансформація релігійних інституцій і Волині. Окупаційна влада, прагнучи повністю підпорядкувати собі релігійне життя в Україні, прийняла закон про церковний устрій. У ньому зазначалось, що «єпископ, керуючий єпархією, усі свої зарядження в справі призначення, перенесення і звільнення священників обов'язково повинен подавати до відома п. Гебітс-комісара для ствердження» [8, арк. 1]. Відтак, окупаційна влада відкрито втручається у церковні відносини, намагаючись їх контролювати і направляти у вигідне для них русло та керується версією практикованої нацистами щодо церкви політики «поділяй і володарюй».

Емпіричним результатом та наочним втіленням цього принципу була практика звернень православних ієрархів в агітаційній роботі, зокрема, при виїзді на роботу до Німеччини. А вже у всі епохи Церква виступала одним із каналів соціальної мобільності людей. Німецька влада примушувала клір виголошувати проповіді та випускати відозви із схваленням цієї акції та одночасним засудженням руху опору. Підкреслимо, що найбільше таких звернень з'явилося саме у 1943 р. [9, арк. 6; 2, арк. 35–40]. І те, що вони були прямою вказівкою німецької влади, підтверджує одночасний час їх виходу – березень 1943 р. [7, арк. 1–3]. Такі дії значно підірвали авторитет церкви в очах віруючих і сприяли послабленню її морального авторитету. Відтак, нацистська адміністрація згодом припинила таку практику [1, арк. 30]. Не дивлячись на цей факт, керуючись євангельською настановою «уся влада від Бога», обидві православні церкви активно підтримували німців, протиставляючи їх радянській владі, яка вела відкриту атеїстичну політику та боротьбу з церквою [6, арк. 6].

Солідаризуємося із думкою В. Пащенка, який стверджує, що трагізм кліриків православних церков зумовлений жорстокістю тоталітарних систем. Тому сьогодні неможливо вже достовірно встановити, що у пастирських зверненнях було власним переконанням ієрархів, а що написано з примусу [17, с. 431]. На основі концептуального аналізу ми висновуємо, що практика таких звернень підірвала практичну цінність душпастирських настанов Церкви.

Відтак, німецький окупаційний режим, вміло використовуючи з пропагандистською метою атеїстичну політику більшовиків і демонстративно заохочуючи відновлення діяльності приходів різних конфесій, згодом перейшов до заборони будь-якої підтримки і відкритті храмів, участі військових та богослужіння з місцевим населенням, що викликало трансформації у християнських конфесіях, які виявилися у зміні діяльності релігійних інституцій та дробленні конфесій, нівелюванні традиційних релігійних структур. Такі рудименти минулого ми спостерігаємо у державно-церковних відносинах 90-х рр. XX ст. А вже практика втручання державних і політичних сил країни у діяльність християнських конфесій призвела до інтенсивної політизації релігійної сфери, конфліктів у сфері міжконфесійних та міжцерковних відносин не лише сучасної Волині, але й всієї держави.

Джерела та література

1. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВОУ). – Ф. 3833. – Т. I. – Оп. 1. – Од. зб. 129.
2. ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 23. – Од. зб. 90.
3. Центральний державний архів громадських об'єднань України (ЦДАГОУ). – Ф. 1. – Оп. 23. – Од. зб. 124.
4. Державний архів Волинської області (ДАВО). – Ф. Р-1021. – Оп. 1. – Од. зб. 4.
5. Державний архів Рівненської області (ДАРО). – Ф. Р-204. – Оп. 11. – Од. зб. 3. – Арк. 1–82.
6. Державний архів Рівненської області (ДАРО). – Ф. Р-281. – Оп. 1. – Од. зб. 9.
7. Державний архів Рівненської області (ДАРО). – Ф. Р-281. – Оп. 1. – Од. зб. 20.
8. Державний архів Рівненської області (ДАРО). – Ф. Р-281. – Оп. 2. – Од. зб. 1.
9. Державний архів Рівненської області (ДАРО). – Ф. Р-281. – Оп. 1. – Од. зб. 10.
10. Державний архів Рівненської області (ДАРО). – Ф. Р-281. – Оп. 1. – Од. зб. 4.
11. Державний архів Рівненської області (ДАРО). – Ф. Р-281. – Оп. 1. – Од. зб. 13.
12. Державний архів Рівненської області (ДАРО). – Ф. Р-281. – Оп. 1. – Од. зб. 18.
13. Державний архів Рівненської області (ДАРО). – Ф. Р-281. – Оп. 1. – Од. зб. 3.
14. Алексеев В. Русская Православная Церковь на оккупированной немцами территории / В. Алексеев, Ф. Ставр // Рус. возрождение. – 1980. – № 12. – С. 122–127.
15. Беркгоф К. Чи було релігійне відродження в Україні під час нацистської окупації / К. Беркгоф // Український історичний журнал. – № 3. – 2005. – С. 16–36.
16. Бондаренко В. Д. Міжконфесійний конфлікт на Україні: витоки, стан і шляхи подолання / В. Д. Бондаренко // Людина і світ. – 1991. – № 3. – С. 2–10.
17. Депортації. Західні землі України. Кінець 30 – початок 50-х рр. Документи, матеріали, спогади. У 3 т. Т. 1: 1939–1945. – Л.: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1997. – 539 с.
18. Дюркгейм Е. Социология религии и теория познания [Електронний ресурс] / Е. Дюркгейм // Религия и общество. Хрестоматия по социологии религии. – Режим доступу: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/bogoslov.
19. Заклик Митрополита Адміністратора Полікарпа // Ковельські вісті. – 1943. – 14 січ. – Р ІІ. Ч. 3(47).
20. Заклик Митрополита Адміністратора Полікарпа // Наші вісті. – 1943. – 12 січ. – Рік ІІІ. Ч. 2(70).
21. Історія релігії в Україні: навч. посіб. / [А. М. Колодний, П. Л. Яроцький, Б. О. Любовик та ін.]; за ред. А. М. Колодного, П. Л. Яроцького. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1999. – 735 с. – (Вища освіта ХХІ ст.).
22. Косик В. Україна і Німеччина у другій світовій війні / В. Косик. – Париж; Нью-Йорк; Львів: НТШ, 1993. – 660 с.
23. Міненко Т. Православна церква на Україні під час Другої світової війни 1939–1945 рр., (Волинський період) / Т. Міненко. – Вінніпег; Львів: В-во Львів. музею історії релігії «Логос», 2000. – Т. I. – 392 с.
24. М. П. Православна церква на Волині / М. П. // Костопільські вісті. – 1942. – 8 лютого.
25. Православне духовенство дякує німецькій владі // Ковельські вісті. – 1942. – 24 грудня. – Р I, ч. 44.
26. Регельсон Л. Трагедія Русской Церкви, 1917–1945 гг. / Л. Регельсон. – М.: Крутицкое патриаршее подворье, 1996. – 630 с.
27. Святотатці і вбивці // Горохівські вісті. – 1943. – 10 квітня. – Рік I, ч. 6.
28. Стоколос Н. Г. Конфесійно-етнічні трансформації в Україні (XIX – перша половина XX ст.) / Н. Г. Стоколос. – Рівне: РІС КСУ; ППФ «Ліста-М», 2003. – 480 с.
29. Ширер У. Взлет и падение третьего рейха: в 2 т. Т. 1 / У. Ширер. – М.: Воениздат, 1991. – 653 с.
30. Шкаровский М. В. Временное «перемирие» в государственно-церковных отношениях 1943–1953 гг. [Електронний ресурс] / М. В. Шкаровский // Христианское чтение. – № 12. – 1996. – Режим доступу: <http://www.krotov.info/history>.
31. Шкаровский М. В. Русская православная церковь и религиозная политика Советского государства в годы войны [Електронний ресурс] / М. В. Шкаровский. – Режим доступу: <http://www.krotov.info/history>.
32. Яковлева Н. С. Третий рейх и Православная Церковь / Н. С. Яковлева // Наука и религия. – 1995. – № 5. – С. 21–38.

УДК 373 (477.81) «1941–1944»

Добровичинська Валентина

ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА «ЖІНОЧА СЛУЖБА УКРАЇНИ» НА ВОЛИНІ У ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

У статті зроблено спробу окреслити мету та напрями діяльності товариства «Жіноча служба Україні» на Волині. Показано національно-патріотичний характер жіночого руху в Західній Україні в умовах нацистського окупаційного режиму під час Другої світової війни.

Ключові слова: Галичина, Волинь, Рівне, нацистська окупація, товариство, «Жіноча служба Україні».

В статтю зроблена спроба окреслити мету та напрями діяльності товариства «Женская служба Украине» на Волині. Показано національно-патріотичний характер жіночого руху в Західній Україні во время Второй мировой войны.

Ключевые слова: Галичина, Волинь, Ровно, нацистская оккупация, товарищество, «Женская служба Украине».

The article attempts to outline the purpose and activities of «The Women's Service of Ukraine» in Volyn. Shown national patriotic nature of women's movement in Western Ukraine under the Nazi occupation regime during the Second World War.

Key words: Galicia, Volyn, Rivne, Nazi occupation, partnership, «Women's Service of Ukraine».

Постановка наукової проблеми. Витоки жіночого руху в Україні сягають другої половини XIX ст. У першій третині XX ст. на західноукраїнських землях активність у національно-культурному житті проявила жіноча інтелігенція Галичини, яка налагодила співпрацю з освіченими жінками Волині. Саме у Львові виник центральний осередок Союзу українок на чолі з Милею Рудницькою, а його філії відкрили у Волинському воєводстві з осередком у Рівному. Після закриття польською владою цього товариства у Львові в 1938 р. виникла нова жіноча організація – «Дружина княгині Ольги», яка мала національний характер і підкреслювала роль жінки в національно-визвольних змаганнях. Засновниками товариства були активні громадські діячки – Костянтина Малицька, Милена Рудницька та ін. Товариство проіснувало до встановлення радянської влади у 1939 р. [9, с. 598]. У часи тоталітарного режиму діяльність українських товариств було припинено. Жіночий рух у Західній Україні відновився з початком німецько-радянської війни.

Суспільна місія жінок викликає науковий інтерес і є предметом наукових досліджень істориків. Зокрема, діяльність східногалицького жіноцтва в товаристві «Жіноча служба Україні» з осередком у Львові аналізував молодий дослідник зі Львова Василь Офіцинський [25]. Відділи товариства виникли й на Волині, з осередком у Рівному. Проте діяльність цього жіночого об'єднання на теренах Волині у вітчизняній науковій історичній думці не осмислено.

Мета статті – проаналізувати цілі, завдання, організаційні засади та поле діяльності товариства «Жіноча служба Україні» на Волині у період Другої світової війни.

Аналіз джерел та літератури. Наукове дослідження ґрунтується на матеріалах діаспорної літератури: свідченнях очевидців, які брали активну участь у національному житті Західної України в період нацистської окупації, зокрема спогадах Костя Паниківського – заступника провідника Українського центрального комітету (УЦК) Володимира Кубійовича. Важливі матеріали щодо розвитку жіночого руху на теренах Волині містяться в періодичних виданнях окупаційного періоду – газетах «Волинь» і «Костопільські вісті». Цінну інформацію почерпнуто з часопису товариства «Жіноча служба Україні» – двотижневика «Українка», який виходив із січня 1942 р. в Костополі. Тут сконцентровано матеріали, які дали змогу простежити за розгортанням діяльності товариства й визначити його осередки в краї, форми та методи роботи, а також імена активних національно свідомих українок, які в непростих умовах воєнного часу піклувалися про соціальний захист військовополонених та цивільного населення і прагнули допомогти національно-культурному розвитку українського народу. Окремі джерела, які проливають світло на роботу товариства, виявлено у фондівих збірках Державного архіву Рівненської області.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування результатів дослідження. Із початком німецько-радянської війни та встановленням нацистського режиму на території Західної України було відновлено та започатковано деякі українські організації. Зокрема, 7 липня 1941 р., у Львові відбулася установча нарада українських жінок, на якій було розглянуто питання їх участі у громадському житті й визначено організаційні форми та зміст діяльності жіночих організацій і перспективи їх розвитку. Організаційний комітет очолила Костянтина Малицька. Проте за станом здоров'я вона не змогла займатися цією роботою, і її замінила Марія Біляк. Було вирішено створити у Львові товариство «Жіноча служба Україні». Розгортанням жіночого руху опікувалася Головна жіноча секція при УЦК (очільник Христина Кононенко). Після від'їзду Х. Кононенко до Києва новостворене товариство очолила Кекилія Палій [25]. Ця організація успадкувала від попередніх товариств організаційну триступеневу форму, яка складалася із головної управи, відділів та гуртків. Товариство мало чотири секції: гуманітарну (Стефанія Филипович), посередництва праці (Ірина Лунів), господарську (Катря Голубець), пропагандивно-організаційно-ідеологічну (Лідія Горбач) [21, с. 43].

Улітку 1941 р. товариство «Жіноча служба Україні» постало й на Волині, із центром у Рівному, а згодом виникає розгалужена мережа його осередків [9, с. 693]. Мета товариства – виховати національно свідомих українок, які б були корисними своїй Батьківщині. Дійсним членом товариства могла стати кожна українка віком від 21 року, яку до своїх лав прийняла управа, а брати участь у заходах могли й молодші за віком жінки – допоміжні члени. Товариство складалося із трьох секцій: гуманітарної, господарської та культурно-освітньої. Але в окремих осередках кількість секцій визначали відповідно до напрямів праці. Кожна секція, згідно з назвою, передбачала й охоплювала певні ділянки роботи. Так, гуманітарна секція заклала ясла для немовлят, організувала дитячі садки, санітарні осередки й пункти для лікарських порад матерям, налагоджувала харчування для бідних дітей дошкільного й шкільного віку, студентської молоді, організувала дешеві та безкоштовні їдальні для українців, опікувалася полоненими, політ'в'язнями та усіма, хто потерпів від радянського режиму. У господарській секції переймалися забезпеченням фінансової бази, зокрема налагодженням праці у закладах, які б давали грошові доходи та збирали продукти й кошти. Культурно-освітня секція працювала над піднесенням загальноосвітнього й культурного рівня жіноцтва, а також організацією курсів із ведення домашнього господарства: куховарства, городництва, «трикотарства» та ін. [16].

Товариство розгорнуло різнобічну діяльність: надавало допомогу й притулок звільненим із полону, утіхам із Німеччини, тим, хто повернувся з евакуації, родинам репресованих та іншим особам, які залишилися без матеріальних засобів існування [21, с. 693].

Канцелярія управи «Жіночої служби Україні» розміщувалася у Рівному, на вул. Шевченка, 9 (за польської влади вулиця мала ім'я Міцкевича) [5]. Активістки жіночого товариства зі сторінок українського календаря зверталися до волинського жіноцтва із закликом долучитися до праці в товаристві: «На вас українські жінки, лежать сьогодні великі обов'язки. Сьогодні важливий час, і національна свідомість мусить дійти до найвищого ступня, а це станеться тоді, коли ви будете любити свій народ, та будете знати його історію та рідну мову і літературу. Тільки така свідомо жінка може виховати дітей-патріотів. В цій організації кожна жінка має навчитися, як бути доброю матір'ю, як працювати для батьків, як бути ідеальною свідомою громадянкою та відданною патріоткою своєї Батьківщини. Записуйтеся в «Жіночу службу Україні» та продовжуйте справу «Союзу Українок» [7, с. 60–61].

Активні, національно свідомі жінки створюють відділи та гуртки товариства в районах і селах Волині. У липні 1941 р. в Кременці виникло жіноче товариство з початковою назвою «Союз українок», до якого увійшло 50 осіб, а через три місяці в його лавах було вже близько 250 осіб. Головою товариства обрали колишню учительку Кременецької української приватної гімназії міжвоєнного періоду Катерину Міляшківич. Жіноцтво Кременеччини організаційно згуртувалося у 12-ти районних філіях і сільських гуртках. «Жіноча служба Україні» мала п'ять секцій: культурно-освітню, пропагандивну, гуманітарну, господарську і посередництва праці. Кожна секція виконувала покладені на неї обов'язки. Культурно-освітня готувала молодий актив для роботи з жіноцтвом краю. Пропагандивна секція намагалася гідно репрезентувати українську культуру перед німцями. З цією метою провели виставку української вишивки та два вечори української пісні й танцю. У решті секцій опікувалися долею українців, які опинилися у складних обставинах, викликаних війною: влаштували їдальню для колишніх політичних в'язнів і військовополонених; допомагали бідним родинам, утримували чотирьох сиріт, що навчалися в українській гімназії; надали десяти незможним учням стипендії та п'ять одноразових матеріальних допомог [18].

Жіночий рух поширювався і знаходив підтримку серед свідомих краян. Суспільною активністю відзначалися жінки Костополицьчини, які за підтримки Рівненської управи «Жіночої служби Україні» 1 жовтня 1941 р. створили філію товариства. Її головою обрали Р. Бичковську [14]. Згодом виникають гуртки і в селах. 19 жовтня осередок товариства виник у Деражному. До управи обрали: голову – С. Штабровську, заступника голови – М. Лук'янчук, секретаря – Н. Епик, скарбника – Н. Ставінську та членів управи: С. Епик, Л. Вікторук, Кухарук, У. Токар. Створили три секції: гуманітарну (А. Сіліпіна, О. Олійник, В. Крук, Л. Войцешко, А.Кравчук, Д. Гладун, О. Бас), господарчу (А. Козирська, А. Войцешко, О. Лагодич, К. Шевчук) і культурно-освітню (К. Горбатюк і Н. Епик). Отож Дераженський осередок налічував близько 20 осіб. Силами цих жінок відкрито дешево кухню і створено крамницю комісійних речей [8]. У травні 1942 р. тут проведено місячні курси вихователів дитячих садків, роботою яких керувала Галина Епик. Прослухало курси 18 осіб [15].

Починаючи з грудня, виникають гуртки і в інших селах Костополицької округи – Берестовці, Тростянці, Дюксині, Великому Сидині, Злазному, Жобрині, Гутвині та містечку Степані [3].

На території Сарненщини жіноцтво організувалося у листопаді 1941 р. На цей час гуртки вже діяли в Клесові, Рокитному, Дубровиці, а згодом і в селах – Зносичах, Тинному, Немовичах, Люхчі та Бережниці. Робота гуртків мала здебільшого культурно-просвітницький характер. У Сарнах при «Жіночій службі Україні» створили аматорський гурток, який підготував дві театральні постановки – «Дуришвітка» та «Куди вітер веє», тривала робота для підготовки третьої вистави – «Ой не ходи, Грицю». Зусиллями жінок було організовано новорічне свято для дітей із бідних сімей, створено аматорський хор.

У Клесові справами культурно-освітнього життя українців займалася В. Прима, завдяки якій було відзначено 73-річницю «Просвіти» та проведено панахиду, де вшанували загиблих місцевих українських патріотів. У Рокитному активністю відзначалася Божовська, яка організувала роботу аматорського гуртка та хору [17].

Дещо пізніше, у 1942 р., на території Березнівщини також створено чотири філії товариства «Жіноча служба Україні» і навіть проведено з'їзд, на якому обговорювали поточні проблеми й читали реферати про суспільну роль жінки та значення української пісні в збереженні національної ідентичності народу. Увагу приділяли й національно-виховним акціям. «Жіноча служба Україні» разом із «Просвітою» поставила у Березному виставу «На перші гулі» та влаштувала заходи (академії), присвячені вшануванню полеглих борців за волю України під Базаром і Крутами. Жінки намагалися надати й матеріальну підтримку тим, хто її потребував. Так, на потреби незаможних жінок зібрали 3815 крб, полонених – 1000 крб, на Червоний Хрест – 419 крб, менші суми передали до управи в Рівному [3].

У січні 1942 р. в усіх округах і районах Рівненщини були закладені філії товариства «Жіноча служба Україні», загалом діяло 39 осередків. У цьому ж місяці управа товариства звітувала про виконану роботу з часу створення і до грудня 1941 р. За цей період «Жіноча служба Україні» підпорядкувала організацію «Червоний Хрест» і провела шеститижневі курси медичних сестер. У краї створили 13 дитячих садків у селах і один – у Рівному. Для забезпечення дошкільних закладів вихователями провели двотижневі курси, у яких взяли участь 16 осіб. Організація сприяла працевлаштуванню жінок. У Рівному організували курси крою і шиття, машинопису. Усіх курсантів, окрім фаху, навчали української та німецької мов, української літератури, географії і історії. Водночас слухачів курсів забезпечили харчуванням. Для бідного населення, курсантів і полонених лише у вересні приготували 720 порцій безкоштовних обідів і 118 – зі знижкою. У Рівному відкрили амбулаторію, у якій надавали безкоштовну медичну допомогу незаможному населенню; готель для проїжджих; два комісійні магазини, дохід із яких використовували для культурно-освітньої роботи. Крім того, «Жіноча служба Україні» дбала й про культурно-просвітницькі заходи: організувала три академії для членів товариства і курсантів, а також влаштувала святкову різдвяну ялинку для дітей із незаможних родин. Управа товариства звітувала й про «жіночий з'їзд з цілої Волині» (наразі джерел, з яких можна було б почерпнути детальнішу інформацію про цей захід, не виявлено) [13].

Друківаним органом товариства «Жіноча служба Україні» стало періодичне видання – двотижневик «Українка», який виходив у Костополі, обсягом вісім сторінок. Передбачалося видати перше число часопису 25 грудня 1941 р. за доступною ціною – 75 коп. [19]. Однак цей жіночий часопис вийшов на Різдво – 7 січня 1942 р. за ціною 1 крб. Управа товариства закликала свої філії і гуртки стежити за тим, щоб у кожній канцелярії були всі числа журналу, з огляду на те, що видання є речником «Жіночої служби Україні» на теренах краю й концентрує важливу інформацію про її діяльність. Часопис став цікавим і змістовним виданням для жінок, адже на його сторінках уміщувалися історичні нариси, життєписи та твори відомих українських поетів і прозаїків, поради на різні випадки життя, зокрема щодо пієни населення та інші теми.

Навесні 1942 р. «Жіноча служба Україні» поставила завдання перед окружними та районними осередками товариства – створити широкую мережу дитячих садочків у містах і селах. Для цього потрібно було знайти організаторів, які б провели з населенням роз'яснювальну роботу, донесли мету та завдання цих закладів, виявили й записали дітей дошкільного віку з трьох до семи років, забезпечили кімнату для садочка і помешкання для вихователя [4].

У той час, коли місцеве населення обкладалося обтяжливими, непосильними податками та працювало на користь німецького райху, важливо було подбати й про українських дітей. Слід зауважити, що німецька влада дозволяє відкривати дитячі садочки і навіть бере участь у святкових заходах. Так, у Костополі на відкритті дитячого садочка у квітні 1942 р. був присутній гебітскомісар, який «...прийняв від маленької дівчинки символічний ключ і передав голові ЖСУ з проханням доброї опіки над ними, з яких має вирости свідоме нове українське покоління» [24]. Для того, щоб забезпечити харчуванням дітей у садочках, жінки зверталися із проханням до голів сільських управ про надання їм сільськогосподарських продуктів.

Представниці «Жіночої служби Україні» просили дозволу в німецької влади на проведення різноманітних заходів. Зокрема, для відкриття курсів вони зверталися за дозволом до окружного шкільного відділу при гебітскомісаріаті в Рівному. В 1942 р. місцева німецька влада дозволила проведення у Рівному курсів із підготовки керівників дитячих садків для міста (6 тижнів) та кооперативно-бухгалтерської справи (6 тижнів) [1, арк. 13].

Управа «Жіночої служби Україні» з 20 травня 1942 р. проводила у Рівному курс навчання для вихователів дитячих садків. Слухачами могли стати особи, які закінчили сім класів народної школи та сплатили 75 крб за навчання. На курсах слухачам давали знання із психології, пієни дитини та організації дозвілля. Одночасно з жінками проводили національно-виховну роботу. Для них читали лекції із українознавства та про роль української жінки в суспільстві. [20; 3].

В умовах поширення інфекційних хвороб, особливо висипного тифу, потрібно було проводити профілактичні заходи та роз'яснювальну роботу щодо пієни населення. «Жіноча служба Україні» звертається на сторінках часопису із закликом до населення про подолання хвороби та публікує поради з пієни. Водночас відділи товариства організували у Костополі курси пієністок, а в Рівному – курси епідемічних сестер, у роботі яких узяло участь 19 осіб. Усім їм зробили щеплення, адже опися курсів вони вирушали в села вживати профілактичних заходів. Окремою брошурою були видані лекції рівненського лікаря Поспіловського щодо пієни жінки [10; 3; 2; 12].

«Жіноча служба Україні» проводила низку заходів за кошти від проведених акцій, добровільних пожертвувань, внесків, а також за благодійні кошти. Так, під час весілля активісток ЖСУ було зібрано у Басовому Куті – 125 крб, а в Здовбиці – 237 крб; ці гроші передано до управи в Рівному [6].

У Луцьку розгорнула роботу жіноча секція при Українському допомоговому комітеті. Зусиллями активісток жіночого руху в червні 1942 р. у Лаврові Луцького району проведено місячні жіночі господарські курси, які прослухали 46 осіб віком від 16 до 24 років. На початку липня у міському театрі в Луцьку відбулося свято матері та завершився курс вихователів дитячих садків, який прослухали 30 осіб. Усі вони отримали свідоцтва [11; 22].

У «Жіночій службі Україні» в Рівному працювала Харита Кононенко – активна учасниця національно-визвольних змагань. Народилася вона 1900 р. у с. Миколаївці на Полтавщині. У 1920 р. виїхала в Чехо-Словаччину, в м. Подебради, де здобувала економічну освіту в університеті. У 1924 р. виїздить до Канади, у м. Саскатун. Х. Кононенко працювала в Інституті ім. Петра Могили, а в 1925 р. створила Союз українок Канади. Ця жінка завжди перебувала у вирі українського громадського життя, виявляючи патріотичні почуття. Саме тому 1928 р. вона повернулася до Чехо-Словаччини й брала активну участь у громадському житті Закарпаття і Праги. У 30-х рр. Х. Кононенко переїхала в Галичину й долучилася до роботи секції сільських господинь у «Сільському господарі», організовуючи курси для дівчат і молодих селянок у різних повітах Галичини. 1940 р. перебувала на Холмщині, а з початком війни переїхала до Рівного. Тут вона розгорнула енергійну діяльність у суспільній опіці Українського Червоного Хреста (УЧХ), який очолював полковник Л. Ступницький. Одним із завдань цієї організації була допомога радянським військовополоненим, яка полягала у забезпеченні їх продуктами харчування і наданні медичної допомоги, зокрема порятунку від тифу. Л. Ступницькому при допомозі Х. Кононенко, яка знала німецьку мову і виявила дипломатичний хист у переговорах із німцями, вдалося налагодити постачання до рівненських таборів продуктів та медикаментів, а також звільнити частину українських полонених, вихідців із окупованих німецькою владою земель. Це тривало недовго, позаяк незабаром адміністрація Е. Коха заборонила допомагати військовополоненим. Після заборони УЧХ його місію перебрала Суспільна опіка Відділу народного здоров'я, яку очолила Х. Кононенко. З 1943 р. вона підтримувала зв'язки з Українською повстанською армією. 16 липня цього ж року її заарештували й відправили до рівненської в'язниці, а 15 жовтня – розстріляли. Незадовго до смерті вона просила жінок, які пережили разом з нею жахття цього ув'язнення, розказати правду про їхнє перебування у тюремних стінах: «Хай всі українці знають, як тут гинули їхні брати й сестри. Хай вони ніколи не вірять жодним визволителям, а здобувають самі волю права» [23, с. 235–238, 245].

Восени 1942 р. німці на Волині провели каральні акції. Організація «Жіноча служба Україні» після короткотривалого піднесення національного життя припинила своє існування.

Висновки. Отже, «Жіноча служба Україні» в період Другої світової війни розгорнула у громадському житті Волині активну діяльність, яка ґрунтувалася на національно-патріотичних засадах. Представниці товариства спрямували свої зусилля на забезпечення соціального захисту різних верств населення та проведення благодійної і культурно-просвітницьких акцій. За нетривалий час існування товариства до жіночого руху долучилися активні, національно свідомі українки, які своєю самовідданою працею допомагали дітям, хворим, полоненим, переселенцям, убогим. І хоча впродовж 1941–1942 рр. «Жіноча служба Україні» створила мережу своїх осередків, однак масовою ця організація не стала.

Джерела та література

1. Державний архів Рівненської області, ф. Р-33, оп. 2, спр. 37, 17 арк.
2. Вісті з ЖСУ. – // Українка (Костопіль). – 1942. – 5 берез.
3. Вісті з ЖСУ // Українка (Костопіль). – 1942. – 18 берез.
4. Відозва до округ, районів і кружків ЖСУ // Українка (Костопіль). – 1942. – 2 квіт.
5. Вісті з ЖСУ // Українка (Костопіль). – 1942. – 2 квіт.
6. Вісті з ЖСУ // Українка (Костопіль). – 1942. – 11 чер.
7. В. К. Що таке ЖСУ та які її завдання / Український Календар-альманах на 1942 рік. – Костопіль : Вид. окружне товариство «Просвіта» в Костополі, [1941].
8. Жінки працюють // Костопільські вісті. – 1941. – 26 жовт.
9. Енциклопедія українознавства. – Репринт. відтв. вид. 1955–1984 рр. – К. : Глобус, 1994. – Т. 2. – 799 с.
10. Заклик до жіноцтва! // Українка (Костопіль). – 1942. – 5 лют.
11. З діяльності ЖСУ // Українка (Костопіль). – 1942. – 9 лип.
12. З діяльності ЖСУ // Українка (Костопіль). – 1942. – 23 лип.
13. Звіт з діяльності Жіночої Служби Україні в Рівному за 1941 р. // Волинь (Рівне). – 1942. – 2 лют.
14. Звіт з діяльності ЖСУ у Костополі // Українка (Костопіль). – 1942. – 19 лют.
15. З Костопільщини // Костопільські вісті. – 1942. – 24 трав.
16. Кондратюк Н. Жіноча Служба Україні в Костополі // Костопільські вісті. – 1941. – 19 жовт.
17. Л. В. Організований жіночий рух на Сарненщині // Українка (Костопіль). – 1942. – 5 лют.
18. Мисечко А. Позитивна праця «Жіночої Служби Україні» в Крем'янці // Волинь (Рівне). – 1941. – 23 листоп.
19. Оголошення // Костопільські вісті. – 1941. – 21 груд.
20. Оголошення // Волинь (Рівне). – 1942. – 21 трав.
21. Паньківський К. Роки німецької окупації / К. Паньківський. – Нью-Йорк ; Торонто, 1965. – 479 с.
22. Подяка // // Українка (Костопіль). – 1942. – 23 лип.
23. Степанюк С. Українські жінки в німецьких тюрмах Крем'янця і Рівного / Софія Степанюк // Волинь і Полісся. Німецька окупація. Кн. 3. Спомини учасників (з англ. резюме). – Торонто : Вид-во «Літопис УПА», 1984. – Т. 5. – С. 235–240.
24. Хроніка // Костопільські вісті. – 1942. – 26 квіт.
25. Офіцинський В. Дистрикт Галичина (1941–1944). Режим доступу : <http://exlibris.org.ua/distikt/r3-p3.html>. – 11.11.2011.

УДК:94 (477.8)

Мухаровська Анна

ЛЮДСЬКІ ВТРАТИ м. РІВНОГО У ВЕЛИКІЙ ВІТЧИЗНЯНІЙ ВІЙНІ

У статті розглядаються трагічні події у м. Рівного в період німецької окупації. Описуються перші трагічні дні червня 1941 року. Зосереджується увага на процесах розгортання німецько-фашистського терору, зокрема, масових страт цивільного населення у місті, функціонування таборів для військовополонених.

Значну увагу приділено аналізу цифр людських втрат, заподіяних німецько-фашистськими загарбниками та їх спільниками, що були встановлені державними комісіями щодо обліку збитків, заподіяних народному господарству та населенню, які працювали у м. Ровно та Ровенській області в 1944–1945 рр. та 1963 р. Охарактеризовано форми та методи роботи комісії щодо встановлення кількості та обставин заподіяння людських втрат у зазначені роки. Зроблено висновки про причини розбіжностей у величинах людських втрат, оприлюднених у різних джерелах.

Ключові слова: людські втрати, масові каральні акції, концтабори для військовополонених, Голокост, ексгумації, державні комісії щодо встановлення втрат.

В статье рассматриваются трагические события в г. Ровно в период немецкой оккупации. Описываются первые трагические дни июня 1941 года. Сосредоточивается внимание на процессах развертывания немецко-фашистского террора, в частности, массовых казней гражданского населения в городе, функционирование лагерей для военнопленных.

Значительное внимание уделено анализу цифр человеческих потерь, причиненных немецко-фашистскими захватчиками и их сообщниками, которые были установлены государственными комиссиями относительно учета убытков, причиненных народному хозяйству и населению, которые работали в м. Ровно и Ровенской области в 1944–1945 гг. и в 1963 г. Охарактеризованы формы и методы работы комиссий относительно установления количества и обстоятельств причинения человеческих потерь в отмеченные годы. Сделаны выводы о причинах разногласий в величинах человеческих потерь, обнародованных в разных источниках.

Ключевые слова: человеческие потери, массовые карательные акции, концлагеря для военнопленных, Голокост, эксгумации, государственные комиссии относительно установления потерь.

In the article tragic events are examined to Rivne of period of German occupation. Described the first tragic days June, 1941. Attention is concentrated on the processes of development of fascist terror, in particular, mass executions of civil population in town, functioning of camps for the prisoners of war.

Considerable attention is spared the analysis of numbers of human losses, caused fascist invaders and their accomplices, which were set state commissions in relation to the account of losses, caused a national economy and population, which worked in Rovno and Rovenskiy area in 1944–1945 and in 1963. Forms and methods of work of commissions are described in relation to establishment of amount and circumstances of infliction of human losses in the noted years. Conclusions are done about reasons of disagreements in the sizes of human losses, promulgated in different sources.

Key words: human losses, mass punitive actions, concentration camps for the prisoners of war, Golokost, exhumations, state commissions in relation to establishment of losses.

Джерела та історіографія. Чималий джерельний матеріал, що містить інформацію про кількість людських втрат у Рівному (у часи німецької та радянської окупації місто мало назву Ровно) міститься в публікаціях документів, зокрема, ще радянських часів «Радянська Ровенщина 1939–1959. Документи і матеріали», «Ровенщина в роки Великої Вітчизняної війни Радянського Союзу 1941–1945 рр. Документи і матеріали», «Ровно 700 років 1283–1983. Збірник документів і матеріалів», а також, сучасні українські видання, зокрема, «Рєбілітовані історією. Рівненська область». Слід відмітити збірники документів, під редакцією В. Сергіючка «Десять буремних літ. Західноукраїнсь землі у 1944–1953 рр. / Нові документи і матеріали», та «Український здвиг: Волинь. 1939–1955 рр.» Фактологічний матеріал, що стосується предмету статті зібрано у виданнях, починаючи ще із радянських часів: «Історія міст і сіл УРСР. Ровенська область», «Книга пам'яті України. Рівненська область: У 4 т.», «Книга пам'яті і Слави Волині», «Книга скорботи України: Рівненська область: У 3 т.» та «Вінок безсмертя. Книга-меморіал».

Були опрацьовані монографії радянських авторів, що стосувалися визначення людських втрат у Великій Вітчизняній війні Першиної Т. С. «Фашистський геноцид на Україні». Пастухова А. Освобождение Украины (к 40-летию)», Кузьмина С. «Сроку давности не подлежат», А також, Коваля М. «Історія пам'ятає: (Кривавий шлях фашистів на Україні)», «Документи обвиняют: Сб. документов о чудовищных преступлениях немецко-фашистских захватчиков на советской территории».

Сучасні наукові праці українських авторів: «Україна в полум'ї війни 1941–1945 рр.», Коваля М. «Україна: 1939–1945. Маловідомі і непрочитані сторінки історії», «Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війні (1939 – 1945 рр.)».

Цікаві монографії, які стосуються проблем встановлення людських втрат серед мирного населення Рівненщини авторів Гона М. «Геноцид першої половини ХХ століття», «Голокост на Рівненщині». А також краєзначі монографії, які охоплюють історію міста, зокрема, трагічні сторінки його мунулого,

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Федоришин Микола ПЕРЕСОПНИЦЬКИЙ РУКОПИС НА ШЛЯХУ ДО ІВАНА МАЗЕПИ	3
Самчук Роман ПЕРЕСОПНИЦЬКЕ ЄВАНГЕЛІЄ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ XVI ст.	4
Чекурков Василь ГОНЧАРНІ КЛЕЙМА НА ПОСУДІ ЛИТОВСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ ДОБИ	6
Петраускас Римвидас МЕЖДУ ВІЛЬНЮСОМ И КИЕВОМ: ЛИТОВСКИЕ ВЕЛЬМОЖИ ВО ГЛАВЕ КИЕВСКОГО ВОЕВОДСТВА В XV–НАЧАЛЕ XVI вв.	9
Блануца Андрій МАЄТКОВІ СТАТКИ УКРАЇНСЬКОГО КНЯЗЯ XVI СТ. ЗА ДАНИМИ ІНВЕНТАРЯ 1558 РОКУ	10
Степанов Дмитрій «ОБЩЕРУССКОЕ» И АВТОНОМИСТСКОЕ В ФОРМИРОВАНИИ ПРОТОНАЦИОНАЛЬНОГО САМОСОЗНАНИЯ УКРАИНСКОЙ ЭЛИТЫ В СЕРЕДИНЕ – ТРЕТЬЕЙ ЧЕТВЕРТИ XVII в.	12
Васильєва Ольга ГОСПОДАРІ БАТУРИНСЬКОГО ЗАМКУ ТА ГЕТЬМАНСЬКОГО ДВОРУ 1 (1687-1734 pp.)	17
Засипко Мар'яна СОЦІАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ СЕЛЯНСЬКОГО СТАНУ ЗА ПРАВЛІННЯ Д. АПОСТОЛА	21
Синяк Іван КОМПЕТЕНЦІЯ ВІЙСЬКОВОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ ВІЙСЬКА ЗАПОРОЗЬКОГО В ПЕРІОД НОВОЇ СІЧІ	23
Лещенко Альона ЗНАЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФРАНЦУЗЬКОЇ АРИСТОКРАТІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІВНІЧНОГО ПРИЧОРНОМОР'Я (кн. XVIII – поч. XIX ст.)	25
Кізлова Антоніна МОЩІ СВ. СЦМЧ. МАКАРІЯ У ДУХОВНОМУ ЖИТТІ КИЯН (КІНЕЦЬ XVIII – ПОЧАТОК XX ст.)	28
Шеретюк Руслана АНТИКАТОЛИЦЬКИЙ ВЕКТОР ЕТНОКОНФЕСІЙНОЇ ПОЛІТИКИ РОСІЙСЬКОГО САМОДЕРЖАВСТВА НА ТЕРЕНАХ ПРАВОБЕРЕЖЖЯ 30-х pp. XIX ст.	30
Щербак Надія, Щербак Ніна ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНЗУРИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX ст. В УКРАЇНСЬКИХ ГУБЕРНІЯХ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ	32
Казначєєва Людмила СУСПІЛЬНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ 1861 р. – ПОЧАТКУ XX ст. ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ДВОРЯНСТВА	35
Івчик Наталія ПОВСТАННЯ 1863–1864 pp. ТА ЗАХОДИ ВЛАДИ, СПРЯМОВАНІ НА ПОСЛАБЛЕННЯ ПОЛЬСЬКОГО ЗЕМЛЕВОЛОДІННЯ НА ПРАВОБЕРЕЖНІЙ УКРАЇНІ	39
Постольник Ігор ОБРАЗ ПАНСЬКОЇ ВЛАДИ В СВІТОГЛЯДІ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНИНА (ЗА ЕТНОГРАФІЧНИМИ МАТЕРІАЛАМИ 1860-Х-1870 pp.)	41
Прищєпа Олена КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІ ЗАХОДИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА МІСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА XIX – ПОЧАТОК XX ст.)	44
Ленченко Федір ЗАРОДЖЕННЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ КИЇВСЬКОГО ТОВАРИСТВА СПОЖИВАЧІВ (1868-1873 pp.)	46
Шмид Олександр РОЛЬ ПІДДАНСТВА В КОЛОНІЗАЦІЙНОМУ РУСІ НІМЦІВ ТА ЧЕХІВ НА ВОЛИНІ ПОРЕФОРМЕННОГО ПЕРІОДУ	48
Безлуцька Олена ЕПІДЕМІЇ У НОВОРОСІЙСЬКОМУ КРАЇ НАПРИКІНЦІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ ТА БОРОТЬБА З НИМИ	50

Потапенко Максим НАЦІОНАЛЬНЕ САМОВРЯДУВАННЯ У ПОЛЕМІЦІ ПОЛЬСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ СИЛ НАДДНІПРЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ В 1917 РОЦІ	52
Скальський Віталій МОЛДОВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ГРОМАДА В УКРАЇНІ ПЕРІОДУ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ (1917-1918 pp.)	55
Щербак Надія ІВАН ОГІЄНКО І БОРТЬБА ЗА ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ (1917-1920 pp.)	57
Кукса Алексадр БЕЛОРУССКО-УКРАИНСКИЕ ОТНОШЕНИЯ ПЕРИОДА УКРАИНСКОЙ ДИРЕКТОРИИ (ДЕКАБРЬ 1918-1919 гг.)	59
Кузьмин Роман РЕПРЕСИВНА ПОЛІТИКА ГАЛИЦЬКОЇ НАДЗВИЧАЙНОЇ КОМІСІЇ (СЕРПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 1920 p.)	61
Сезін Сергій КОНЦЕНТРАЦІЙНІ ТАБОРИ КРЕМЕНЧУЦЬКОЇ ГУБЕРНІЇ В 1920-1922 РОКАХ. ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПОЛТАВСЬКОГО ОБЛАСНОГО АРХІВУ	65
Іценко Олександр ФЕНОМЕН «ОБНОВЛЕНСТВА» В УКРАЇНСЬКОМУ ПРАВОСЛАВ'І 20-х pp. XX ст.	68
Синяк Степан ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛЬСЬКИХ ПАРАМІЛІТАРНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ВОЛИНСЬКОГО ВОЄВОДСТВА У 1921-1939 pp. (НА ПРИКЛАДІ СОЮЗУ ОСАДНИКІВ)	70
Лазуренко Валентин ПОЛІТИКА РАДЯНСЬКОГО КЕРІВНИЦТВА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В РОКИ НЕПУ ЗАМОЖНОГО СЕЛЯНСТВА УКРАЇНИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ТЕХНІКОЮ ТА ЗНАРЯДДАМИ ПРАЦІ	73
Бернацький Віктор АНТИРАДЯНСЬКІ НАСТРОЇ НАСЕЛЕННЯ ВОЛИНО-ЖИТОМИРСЬКОГО РЕГІОНУ У РЕЛІГІЙНИХ ВИЯВАХ 1930-х pp.	76
Галай Микола УКРАЇНСЬКЕ СЕРЕДНЄ ШКІЛЬНИЦТВО У 1932 – 1939 РОКАХ В КОНТЕКСТІ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ	78
Гуменюк Оксана ЗМІНИ У ПОБУТІ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ (ВЕРЕСЕНЬ 1939- ЧЕРВЕНЬ 1941 pp.)	81
Карпуніна Тетяна ЗАХІДНІ ЗЕМЛІ УКРАЇНИ У ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИХ ПЛАНАХ НІМЕЧЧИНИ ТА СРСР НАПЕРЕДОДНІ ТА НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	83
Фанигін Юрій ДО ПИТАННЯ ПРО АРХЕОЛОГІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ О.В. БОДЯНСЬКОГО В 1941 - 1943 pp.	86
Заболотна Тетяна НАСТРОЇ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ТА ЙОГО СТАВЛЕННЯ ДО ОКУПАЦІЙНОЇ ВЛАДИ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (НА ПРИКЛАДІ КИЄВА)	88
Білоус Олександр БОЙОВІ ЛИСТКИ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦЗАГОНУ НКДБ СРСР «ПЕРЕМОЖЦІ»	91
Рендюк Теофіл ЩОДО РУМУНСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ У 1941-1944 РОКАХ	93
Пилипович Тарас УЧАСТЬ УКРАЇНЦІВ У СКЛАДІ АРМІЇ ГЕНЕРАЛА АНДЕРСА (2-ГО ПОЛЬСЬКОГО КОРПУСУ) В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	97
Абрамчук Катерина ВИКОРИСТАННЯ ПРЕСИ У ПРОВЕДЕННІ ОКУПАЦІЙНОЇ ВЕРБУВАЛЬНОЇ ПРОПАГАНДИ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ ВОЛИНИ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (НА МАТЕРІАЛАХ ГАЗЕТИ «DEUTSCHE UKRAINE-ZEITUNG»)	99
Самборський Євгеній СПІВПРАЦЯ ПОЛЯКІВ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ З РАДЯНСЬКИМИ КАРАЛЬНО-РЕПРЕСИВНИМИ ОРГАНАМИ (1944–1946 pp.)	102
Капітан Лариса ІДЕОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ЛІКВІДАЦІЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В ЗАКАРПАТТІ (ПОВОСННИЙ ПЕРІОД)	105

Бойко Вікторія АТОМНЕ ПИТАННЯ ТА ПИТАННЯ РОЗЗБРОЄННЯ В ООН: УЧАСТЬ УРСР	109
Ларькіна Людмила ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ПІДґРУНТЯ ПО КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО КУЛЬТУ У 60-ті рр. ХХ СТОЛІТТЯ	111
Юрій Шугайло НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ В УРСР У ДОБУ «ХРУЦОВСЬКОЇ ВІДЛИГИ»	113
Конопка Володимир ОБЖИНКОВИЙ ВІНОК НА ТЕРЕНАХ ВОЛИНИ ТА ПОДІЛЛЯ: СПЕЦИФІКА ПОБУТУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ (НА МАТЕРІАЛАХ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 2007-2011 рр.)	115
Кузьмич Микола ЛЕГКА ТА ХАРЧОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ У 1950-х – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 1960-х рр.	118
Середюк Марія МУЗИЧНЕ І ФЕСТИВАЛЬНЕ ЖИТТЯ ПОЛЬСЬКОЇ МЕНШИНИ В УКРАЇНІ У 1991-2009 рр.	120
Нижня Ольга ПРОБЛЕМИ МІЖКОНФЕСІЙНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНСЬКОМУ ПРАВОСЛАВ'І ТА ПОШУК ШЛЯХІВ ЇХ ПОДОЛАННЯ	123
Кузьбіда Малгожата ДЕМОКРАТІЯ ПО-УКРАЇНСЬКИ. БОРОТЬБА ЗА СВОБОДУ ЗМІ ЯК ЯСКРАВЕ ПІДТВЕРДЖЕННЯ НЕГАТИВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ НА УКРАЇНІ	125
Ващенко Олена СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ У АМЕРИКАНСЬКІЙ ПРОЕКЦІЇ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ	127
Фурса Алла УКРАЇНА – ГРУЗІЯ: ПОЛІТИЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СПІВРОБІТНИЦТВА (КІНЕЦЬ ХХ – ПОЧАТОК ХХІ ст.)	131
Круглик Катерина ДИНАМІКА РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ПРАВОСЛАВ'Я УКРАЇНИ В КОМПІЛЯТИВНОМУ ПОРІВНЯЛЬНОМУ ЗРІЗІ	134
Давидчук Сергій УКРАЇНО-ІЗРАЇЛЬСЬКІ ГУМАНІТАРНІ ЗВ'ЯЗКИ (2006-2011 рр.)	136
Безкоровайна Ольга ПРОБЛЕМА ОСОБИСТІСНОГО САМОТВЕРДЖЕННЯ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПАРАДИГМИ	138
Сойчук Руслана РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ НАЦІЇ ТА НАЦІОНАЛІЗМУ	141
РОЗДІЛ II. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ В СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	
Cernenchi Eugen A MOLDAVIAN DIPLOMAT FROM THE XVI-TH CENTURY – NICOLAE BURLĂ	145
Gizicki Wojciech SECURITY - A BASIC HUMAN NEED	145
Дудко Владислав СОЦІАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ РЕГУЛЯРНИХ ВІЙСЬК AUXILIA ТА ЇХ СПРИЙНЯТТЯ У РИМСЬКОМУ ВІЙСЬКУ ЗА ЧАСІВ ПРИНЦИПАТУ (31 р. до н. е.–284 р. н. е.)	147
Лысенко Владислав К ИСТОРИИ КУЗНЕЧНОЙ СВАРКИ	149
Уваров Игорь ОСОБЕННОСТИ ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ ЯГЕЛЛОНОВ В ОТНОШЕНИЯХ С КРЫМСКИМ ХАНСТВОМ ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ XV – НАЧАЛЕ XVI вв.	152
Троян Сергій ПІВДЕННОНІМЕЦЬКЕ КУПЕЦТВО В ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ: КОЛОНІЗАЦІЯ І ПІДПРИЄМНИЦТВО У XVI ст.	154
Лучанін Сергій РОЛЬ ПОСТАТІ РОСІЙСЬКОГО ЦАРЯ ПЕТРА I У ФОРМУВАННІ ДУХУ МОСКОВІЇ НА ПОЧАТКУ ХVIII СТОЛІТТЯ	157
Дорофеев Денис АНТИАМЕРИКАНИЗМ ВО ФРАНЦИИ: ИСТОРИЯ И СОСТОЯНИЕ	158

Трофімук Тетяна РЕКРУТСЬКІ НАБОРИ ЄВРЕЇВ У БАТАЛЬЙОНИ ВІЙСЬКОВИХ КАНТОНІСТІВ У РОСІЙСЬКІЙ АРМІЇ ХІХ СТ.: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ	162
Тарасюта Катерина ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОВІДНОСИН КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ ВЛАДИ В ІСПАНІЇ У 1808–1814 РР.	165
Василюк Анастасія ВІД «СОКОЛА» ДО «ПІОНЕРА»	167
Варжель Надія ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ЯК СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ФЕНОМЕН РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ	170
Біла Олена ПОЛІТИКА КОЛОНІЗАЦІЇ НІМЕЦЬКОЇ ІМПЕРІЇ НА ПОЛЬСЬКИХ ЗЕМЛЯХ: ЗЕМЕЛЬНЕ ПИТАННЯ (1894-1914 рр.)	171
Венгер Наталія НІМЕЦЬКЕ ПИТАННЯ В СВІТОГЛЯДІ ТА ПОЛІТИЦІ П. А. СТОЛИПІНА: АПРОБАЦІЯ ВЛАДОЮ	173
Постоловський Руслан ПОЛІТИЧНІ МІФИ ПЕРШОЇ ЧЕХОСЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ АМЕРИКАНСЬКОГО ІСТОРИКА АНДРЕА ОРЗОФФ, ДАТСЬКОГО ІСТОРИКА ПЕТЕРА БУГТЕ ТА РОСІЙСЬКОГО ІСТОРИКА ОЛЕКСАНДРА БОБРАКОВА-ТИМОШКІНА	180
Соловйов Віталій ОСТАННІЙ ПЕРІОД ІСНУВАННЯ РУМУНСЬКОГО ФРОНТУ: НАЦІОНАЛІЗАЦІЯ, ДЕМОБІЛІЗАЦІЯ ТА ЛІКВІДАЦІЯ	184
Івашко Юлія ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ В БІЛОРУСЬКИХ ЗЕМЛЯХ (ГРУДЕНЬ 1918 – СІЧЕНЬ 1919 рр.)	187
Сидорик Надія ЄВАНГЕЛІСТСЬКА ЦЕРКВА ТА ЇЇ МІСЦЕ У ЖИТТІ НІМЦІВ ПОЛЬЩІ (1919 – 1939 рр.)	190
Чорненький Роман ПОВСЯКДЕННА ВИРОБНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛЯКІВ СТАНИСЛАВОВА У 1921-1939 рр.	192
Венгер Альберт ВИСВІТЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ ІІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ НА «СХІДНИХ КРЕСАХ» В МАТЕРІАЛАХ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ	195
Іванченко Оксана РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЇ ХОРВАТСЬКОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ УСТАШІВ (1929 – 1941 рр.)	197
Мигун Дмитрій ПОПЫТКИ СССР СОЗДАТЬ «СИСТЕМУ КОЛЛЕКТИВНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ» В ЕВРОПЕ И ОТНОШЕНИЯ С ГЕРМАНИЕЙ	198
Сай Галина ОСОБЛИВОСТІ ПОЛЬСЬКО-ЄВРЕЙСЬКИХ ВЗАЄМИН У ДРУГІЙ РЕЧІ ПОСПОЛИТІЙ НАПЕРЕДОДНІ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	200
Матлай Любава ПЕРЕХІД ВІД МІЖНАРОДНОЇ ІЗОЛЯЦІЇ ДО АКТИВНОЇ УЧАСТІ ІСПАНІЇ У РЕГІОНАЛЬНІЙ ТА СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ ЗА ПЕРШИХ ПІСЛЯФРАНКІСТСЬКИХ УРЯДІВ (1976-1982 рр.)	203
Клочак Олег ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ПАПИ ІВАНА ПАВЛА ІІ ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗЛАМІ КОМУНІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ У ЦЕНТРАЛЬНІЙ ТА СХІДНІЙ ЄВРОПІ	206
Санжаревський Олег ВСТАНОВЛЕННЯ ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ РЕСПУБЛІКОЮ БІЛОРУСЬ ТА РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ: ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ	208
Мартинчук Інна ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕРШОГО ПРЕЗИДЕНТА СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ М. КОВАЧА	210
Білянський Олег СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРЕЗИДЕНТСТВА В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА (ГРУДЕНЬ 1995 Р. – ЖОВТЕНЬ 2000 Р.): КОНСТИТУЦІЙНИЙ, ПОЛІТИЧНИЙ ТА СУСПІЛЬНИЙ АСПЕКТИ	212
Горобець Ігор РИНОК ЗБРОЇ ІСЛАМСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ІРАН	215
Гайдукевич Анастасія РОЛЬ І МІСЦЕ СТЕРЕОТИПІВ У СУЧАСНИХ РОСІЙСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИНАХ	217

Соловей Петро НАПРУЖЕНА СИТУАЦІЯ В АФГАНІСТАНІ ЯК ЧИННИК МІЖНАРОДНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	220
Киридон Алла КОСМОПОЛІТИЧНИЙ ПРОЕКТ У.БЕКА І КОНСТРУЮВАННЯ «НОВОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ» В ЄВРОПІ	222

РОЗДІЛ III. ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО

Прищепя Богдан ПОГОРИНСЬКІ МІСТА В ЕПОХУ КИЇВСЬКОЇ РУСИ	226
Герасименко Олександр МІЖЕТНІЧНІ ПРОЦЕСИ У МІСТАХ ВОЛИНИ XVI – XVIII СТОЛІТЬ	228
Тимочко Ірина ПРОВІДНІ ПЕРЕДУМОВИ ПРОСВІТНИЦЬКО-ГРОМАДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВОСЛАВНИХ БРАТСТВ ВОЛИНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА XIX – ПОЧАТОК XX СТОЛІТТЯ)	231
Цецик Ярослав ВИБОРИ ДО I ТА II ДЕРЖАВНИХ ДУМ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ В ОСТРОЗЬКОМУ ПОВІТІ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ	233
Переходько Наталія ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРЕЙСЬКИХ МЕДИЧНИХ ОСЕРЕДКІВ У РІВНОМУ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД (1921–1939 рр.)	235
Михальчук Роман РЕЄСТРАЦІЯ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЄВРЕЇВ РІВНЕНЩИНИ ЯК ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП У ВИРІШЕННІ «ЄВРЕЙСЬКОГО ПИТАННЯ»	237
Кравчук Дмитро МЕМУАРИ ЯК ДЖЕРЕЛО ДЛЯ ВИВЧЕННЯ РАДЯНСЬКОГО ПАРТИЗАНСЬКОГО РУХУ НА РІВНЕНЩИНІ У 1941-1944 рр.	241
Булига Ірина ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ХРИСТІАНСЬКИХ КОНФЕСІЯХ ВОЛИНИ ПІД ВПЛИВОМ РЕЛІГІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦИСТСЬКОЇ ВЛАДИ	244
Доброчинська Валентина ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА «ЖІНОЧА СЛУЖБА УКРАЇНІ» НА ВОЛИНІ У ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	246
Мухаровська Анна ЛЮДСЬКІ ВТРАТИ М. РІВНОГО У ВЕЛИКІЙ ВІТЧИЗНЯНІЙ ВІЙНІ	249
Павлюк Олена РЕПРЕСИВНА ПОЛІТИКА СОВЕТСЬКОЇ ВЛАДИ НА ТЕРИТОРІЇ РІВНЕНЩИНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 40-Х ПОЧАТКУ 50-Х РР. XX СТ.	252
Ісічук Тетяна ВПЛИВ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НА КОНФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК РІВНЕНЩИНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 40 – ПОЧАТКУ 60-Х РР. XX СТ.	254
Чура Василь РІВНЕНСЬКИЙ ОБКОМ КПУ В УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ НАПРИКІНЦІ 80-Х РР. XX СТ.	257
Біляковський Петро ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ЗАСУХИ В НАРОДНИХ УЯВЛЕННЯХ ВОЛИНЯН (НА МАТЕРІАЛАХ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 2005-2008 рр.)	259

РОЗДІЛ IV. ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО, ІСТОРИОГРАФІЯ ТА СПЕЦІАЛЬНІ ІСТОРИЧНІ ДИСЦИПЛІНИ

Вашук Дмитро МІСТО РІВНЕ У ДОКУМЕНТАХ ЛИТОВСЬКОЇ МЕТРИКИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ 29-Ї КНИГИ ЗАПИСІВ)	262
Безпалько Владислав ШЛЯХЕТСЬКИЙ МАЄТОК НА ВОЛИНІ ОСТАННЬОЇ ЧВЕРТІ XVI СТ. У СВІТЛІ ФІСКАЛЬНО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ	265
Гончар Ольга НА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОМУ ПЕРЕХРЕСТІ (МИКОЛА КОСТОМАРОВ ТА МАРКО КРОПИВНИЦЬКИЙ)	266

Березовський Олег УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ПАРТІЯ В ДОРАДЯНСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІІ	268
Сова Андрій ПЕЧАТКИ ПЛАСТОВИХ КУРЕНІВ НА ВОЛИНІ У 1920-х рр.	270
Долганов Петро УКРАЇНСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ НАЦІОНАЛІЗМ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД: ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ	273
Постельжук Олександр КОНЦЕПТ УГОДОВСТВА У ПРАЦЯХ СУЧАСНИКІВ МІЖВОЄННОЇ ДОБИ	278
Багрій Тетяна СУЧАСНА ЧЕСЬКА ІСТОРИЧНА НАУКА ПРО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ МІЖВОЄННОЇ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ (1918 – 1938 рр.).	281
Дебенко Василь, Кобильник Роман АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН ХХ СТОЛІТТЯ В СУЧАСНІЙ РОСІЙСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІІ	284
Бунечко Сергій НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПОЛЬЩІ 1918–1939: ЗАХІДНА ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ	286
Рябчикова Фаїна ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МУЗЕЙНИХ ЗАКЛАДІВ У НАУКОВОМУ ДОРОБКУ В. КРАВЧЕНКА (1920–1931 рр.)	289
Ладига Олександр СУЧАСНА ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ УЧАСТІ СЛОВАЦЬКИХ ВІЙСЬК У БОЯХ НА СХІДНОМУ ФРОНТІ (1941 – 1944 рр.)	292
Нечипорук Олена О. М. АПАНОВИЧ: «БЕРЕГІНЯ КОЗАЦЬКОЇ СЛАВИ»	294
Jusupović Adrian AUTORYTET W TEKŚCIE HISTORYCZNYM	296
Науменко Мирослава УКРАЇНСЬКО-АЗЕРБАЙДЖАНСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У ПЕРІОД НЕЗАЛЕЖНОСТІ (СТУПІНЬ НАУКОВОЇ РОЗРОБЛЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ)	298
Осаволюк Юлія СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ГРУШЕВСЬКІАНА (ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ)	301
Циганчук Анатолій, Циганчук Ксенія ПРО ІСТОРИЧНУ СВІДОМІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	304
Полович Олег ІСТОРІЯ ПОВСЯКДЕННОСТІ ЯК ПРОГРЕСИВНИЙ НАПРЯМ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ	306
Білявцева Ольга УКРАЇНСЬКЕ ПРАВОСЛАВ'Я ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	308
Грипич Світлана СПІВПРАЦЯ МАЛОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ (РІВНЕНСЬКА ФІЛІЯ) ІЗ НАУКОВОЮ БІБЛІОТЕКОЮ РДГУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПЕРШОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ЛІТНЬОЇ ШКОЛИ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА	311
Троян Сергій НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ У МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИНАХ : СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ІСТОРИЧНА ВІЗІЯ	313
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	314
ЗМІСТ	317

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

Наукові записки РДГУ

Випуск 22

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **В.М. Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **В. Б. Самсонюк, В. Ю. Кравчук**

Обкладинка – **Г. В. Волохов**

Підписано до друку 25.11.2011 р. Папір офсетний. Гарнітура Arial Narrow.
Наклад 300. Обліково-видавничих аркушів 31,7. Замовлення №108/1

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
ПП Самборський І.О.
33028, м. Рівне, вул. Толстого, 3, тел. (0362) 22-41-20

А–43 **Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії:** Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 22. – Рівне: РДГУ, 2011. – 324 с.

ББК 63.3(4Укр)
УДК 94(477)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2011